

Politik Bilim

Bir bilim dergisinin sayfalarında dolaşmak (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Scientific American'ın Mart sayısındaki “*Büyük Bir İşçi Sağlığı Muammâsını Çözmek*” başlıklı makaleye göz atmayı sürdürelim. Makalede yazılanlara göre, Jet uçakları için gaz türbini imal eden Pratt & Whitney Şirketi'nin North Haven'daki fabrikasında çalışan işçiler arasında görülen beyin kanseri vak'alarının çokluğundan hareketle, 2001'de, büyük çaplı bir işyeri sağlığı araştırması başlatılmış. Bu kanser vak'alarının ardındaki muammâyı çözmek için, Pittsburgh Üniversitesi'nden biyoistatistikçi Dr. Gary Marsh ve Şikago'daki Illinois Üniversitesi'nden çevre ve iş sağlığı bilimleri profesörü Dr. Nurtan Esmen önderliğinde bir ekip kurulmuş. Yedi yıldır süren bu zahmetli çalışmanın ilk bulgularının bu yılın ilk yarısında yayımlanması; nihâî sonucunsa 2009'da alınması bekleniyordu.

Çalışmanın, Dr. Marsh'ın başkanlığında yürütülen **epidemioloji** (hastalığın ortaya çıkmasında rol oynayan etmenler, vak'a sıklığı, dağılımı...) ve **biyoistatistik araştırmalarını** kapsayan bölümünde, **veri kaynağı** olarak, çalıştırılan işçilere ait 500 bin sayfalık dosya kaydı; Ulusal Ölüm Endeksi; Toplum Güvenliği Ölüm Endeksi; ulusal ve eyalet kanser kayıtları ve işin tarihçesiyle ilgili 3 milyondan fazla girdi incelenmeye alınmış. Şirket'in Connecticut Eyaleti'ndeki sekiz fabrikasında 1952-2001 yılları arasında çalışmış 224 bin dolayında işçi belirlenmiş. Ölmüş olanlar ve ölüm nedenleriyle 1976-2001 yılları arasında beyin kanseri teşhisi konan, sağ ya da bu nedenle ölmüş işçiler tespit edilmiş. Kapsanan işçi kitlesindeki **beyin kanserinden ölüm sıklığıyla** genel nüfus içindeki sıklık karşılaştırılmış. Tespit edilen vak'alarla ilgili genetik analizler, aile fertleriyle temasa geçilerek derinlemesine incelemeler yapılmış; bulguları doğrulamak için, benzer koşullarda çalışan ama kanserli olmayan işçilerin durumları veri alınarak karşılaştırmalar yapılmış.

Çalışmanın, Dr. Esmen'in başkanlığında yürütülen diğer bölümündeysen, ele alınan işyerlerinin 50 yıllık geçmişine ait bir **sınâî arkeoloji çalışması** yapılmış. İşletme el kitapları, satın alma kayıtları, iş-zaman etütleri, işyerinde solunan hava numûnelerine ilişkin kayıtlar incelenmiş; 320 bin iş konusu ve çalışanlarla yapılan görüşmeler gözden geçirilmiş. 50 yıllık dönemde işçilerin hangi iş süreçlerinde ne gibi maddelerin etkisine mâruz kaldıklarının her işçi özelinde dökümü çıkarılmış. Nihâî sonuca ulaşmak için de, iki koldan yürütülen çalışmalardan elde edilen veri setleri birleştirilmiş. İşte, muhteşem bir bilimsel çalışmayı ve hasret kaldığımız iyi bir haberi bir bilim dergisinin sayfalarında bulduk; hem de çalışmayı yürüten iki bilim insanından birinin ismi kulaklarımızı da fevkalâde okşuyor. Ama keşke, makalede yer alan şu bilgilere gözümüz takılmasaydı:

“Ulusal İşçi Güvenliği ve Sağlığı Enstitüsü, her yıl 49 bin Amerikalı'nın iş hastalıkları dolayısıyla vaktinden önce öldüğünü tahmin etmektedir. İşyerlerinde mâruz kalınabilecek zararlı madde miktarlarına ait federal limitlerin çoğu 1960'ların bilimine dayanmaktadır. Fabrika içinde solunan havada bulunabilecek kimyasal maddelerin, anılan Enstitü'ce konulmuş sınır değerlerinin, fabrikanın dışında güvenle solunabilecek hava için Çevresel Koruma Ajansı'nca yeni belirlenen sınır değerlerinden 45 bin kat daha büyük olduğu görülebilmektedir. İşçi sağlığı koruma önlemlerini geliştirebilmenin önündeki en büyük engel, bilimin sınırlarından ziyâde, siyaset ve ekonomidir.” Derginin editörleri de düştükleri notta diyorlar ki: *“Bu türden daha fazla sınâî epidemioloji çalışması yapılması, çoğunun artık hiçbir geçerliliği kalmamış olan, işçi sağlığının korunmasıyla ilgili tedbirlerin geliştirilmesini sağlayabilirdi. Ne var ki, böylesi araştırmalar için ayrılan fonlar ve siyasî destek yetersizdir.”*

Bilim dergisinin sayfalarında da teselli bulamadık ama, hiç olmazsa, ‘Uzay Savaşları’ için milyarlarca Dolar dökmeye hazırlanırken kendi işçilerinin sağlığı için yeterli parayı ayırmayan Amerika’nın gerçek yüzünü bir başka açıdan daha görmüş olduk. Bu ülke bizim stratejik müttefikimiz! Vay hâlimize...

CBT. 11 Nisan 2008